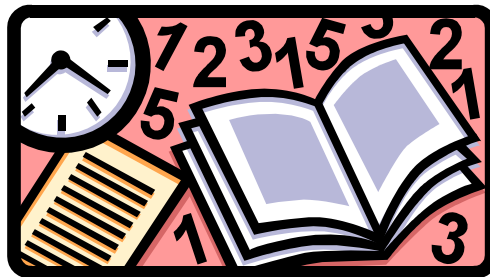

В. І. ГРИБ

Тести з філософії

Вінниця 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
Кафедра права і публічного управління

ТЕСТИ З ФІЛОСОФІЇ

*Посібник до самостійної роботи з курсу ФІЛОСОФІЯ для студентів денної
та заочної форм навчання*

Вінниця – 2021

УДК 101

Гриб В.І. Тести з філософії. Посібник до самостійної роботи. – Вінниця: ВДПУ, 2021. - 45 с.

У посібнику подано тестові завдання для самоконтролю студентів, що передбачають більш ефективно засвоєння тем навчального курсу "Філософія". Рекомендується для використання студентами денної та заочної форми навчання.

Рецензенти: д.ф.н., проф. Ратніков В.С.
к.ф.н., доц. Куліш П.Л.

Рекомендовано рішенням вченої ради ФІППУ Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(протокол № 8 від 14 квітня 2021 р.)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Філософія	
Тема 1. Філософія і її місце в системі культури.....	5
Тема 2. Філософія стародавнього світу.....	9
Тема 3-4 Філософія Середніх віків та епохи Відродження.....	13
Тема 5. Філософія Нового часу і Просвітництва	15
Тема 6. Класична німецька філософія.....	18
Тема 7. Філософська думка в Україні.....	21
Тема 8. Зарубіжна філософія другої половини ХІХ-ХХст.....	24
Тема 9. Онтологія.....	29
Тема 10. Свідомість.....	32
Тема 11. Пізнання.....	34
Тема 12. Соціальна філософія.....	38

Вступ

Формування і розвиток сучасного світогляду неможливий без філософії як теоретичної основи людського світобачення, без розуміння філософії як життєвого завдання. Вивчення філософії покликане сприяти розвитку у студентів творчих здібностей, логічної і методологічної культури. Завдання вищої школи полягає в тім, щоб сформувати у спеціаліста-професіонала стиль наукового мислення, а не навик механічного засвоєння знань. Разом з тим для більшості студентів сьогодні є характерною відсутність комунікативних умінь та навиків самостійної роботи з учбовими і науковими текстами.

Все це вказує на необхідність переходу до інтерактивних методів навчання, до нових практик викладання. Пропонований тестовий матеріал буде сприяти реалізації цього актуального завдання. Використання тестів допоможе ранжувати учбовий матеріал за рівнем складності, сприятиме закріпленню особистісної мотивації навчання, що в цілому підвищить ступінь засвоєння матеріалу студентами.

Виконання тестових завдань дасть можливість на кожному етапі навчання і контролю отримувати дані про рівень знань і своєчасно їх коректувати, що дозволить студенту самостійно знаходити недоліки в своїх знаннях і виправляти їх. Використання тестового комплексу сприятиме переходу до нової парадигми освіти - парадигми ефективного навчання, покликаної забезпечити не стільки інформованість студента в даній галузі знань, скільки зформувати ефективну мотивацію до її постійного оновлення і розширення як на студентській лаві, так і в майбутній професійній діяльності.

Для формування оцінюючого і критичного ставлення до філософсько-світоглядної проблематики та для активації творчих начал студента в посібник включено цілий ряд проблемних питань, тестових завдань, розв'язання яких сприятиме більш ефективному вивченню предмета філософії, а також стимулюватиме процес формування власної світоглядної позиції. На ці питання та проблемні ситуації студент дає відповідь сам для себе, хоча деякі з них розглядатимуться і на семінарських заняттях. Пошуки відповідей на запитання є самостійною роботою студента.

Пропонований тестовий комплекс містить завдання, які охоплюють головні питання курсу "Філософія". В розробці змісту автор опирався як на власний тривалий досвід викладання філософії в вузі, так і на досвід викладання в інших провідних вузах. Зміст завдань відповідає вимогам щодо підготовки спеціалістів вищої кваліфікації і розрахований на студентів вузів України 3-4 рівнів акредитації. Для формування тестового комплексу були використані такі форми тестових завдань:

1. Закрита форма. Студенту надається можливість вибрати відповідь з переліку запропонованих варіантів.
2. Відкрита форма. Студент повинен доповнити речення, дописати фразу.
3. Завдання на встановлення відповідності. Студент повинен співставити дані, які є в двох стовчиках.
4. Завдання на встановлення правильної послідовності. Студент мусить скомпонувати запропоновані дані так, щоб відновити їх правильну послідовність.

Тема 1 *Філософія і її місце в системі культури*

1. Виберіть висловлювання, які характеризують світогляд:
  - а) світогляд це форма організації самосвідомості індивіда і суспільства;
  - б) світогляд - це уявлення про світ і місце людини в світі;
  - в) світогляд - це сукупність індивідуального досвіду людини;
  - г) світогляд - це строга несуперечлива система суджень про природу.
2. Вкажіть історичні типи світогляду:
  - а) релігійний світогляд,
  - б) екзистенціалізм,
  - в) атеїзм,
  - г) міфологія,
  - д) філософія.
3. Розташуйте в хронологічній послідовності наступні феномени духовної культури:
  - а) наука,
  - б) міфологія,
  - в) філософія,
  - г) релігія.
4. Вкажіть риси, притаманні міфологічному світогляду:
  - а) синкретичність,
  - б) раціоналізм,
  - в) антропоморфізм,
  - г) логічна структура,
  - д) генетизм,
  - е) образність та емоційність.
5. Вставте в текст пропущені слова з нижче наведених:
  - а) мистецтво,
  - б) філософія,
  - в) релігія,
  - г) наука,
  - д) міфологія.

Перша форма світогляду ... була доінтелектуальною, друга ... надінтелектуальною, тобто такою яка не потребує логіки та раціонального знання. В свою чергу, ... висунула на перший план інтелектуальні аспекти світогляду.

6. Назвіть риси філософського світогляду, які підкреслює німецький філософ Е. Гуссерль і "... саме важливе в теоретичній установці філософської людини - це справжня універсальність критичної позиції, налаштованість не приймати без питань жодної готової думки, жодної традиції, щоб одночасно запитувати весь традиційно заданий Всесвіт про істину самого себе ... ":
  - а) системність,
  - б) концептуальність,
  - в) пошук істини,
  - г) плюралістичність,
  - д) критичність.
7. Вкажіть рису філософського світогляду, представлену в розмірковуванні російського мислителя ХХ ст. П.Б. Струве: "Як серйозні спроби людського розуму осягнути світ, філософські напрямки розглядають світ з різних точок зору ... Розгляд світу з цих різних точок зору є не тільки можливим, але навіть необхідним для його всебічного і повного осягнення :
  - а) сакральність,
  - б) системність,
  - в) плюралістичність,
  - г) концептуальність.
8. Вкажіть відповідність між уявленнями про предмет філософії і наступними філософськими традиціями :
  - 1) Натурфілософія
  - 2) Неопозитивізм
  - 2) Марксизм
  - 3) Феноменологія
  - а) предмет філософії - логічний аналіз мови науки;
  - б) предмет філософії - природа;
  - в) предмет філософії - "життєвий світ" людини;
  - г) предмет філософії - загальні об'єктивні закономірності функціонування і розвитку природи, суспільства і пізнання.

9. Встановіть відповідність, яка дозволить охарактеризувати проблематику основних розділів філософського знання:

1) Онтологія	а) вчення про людину,
2) Гносеологія	б) вчення про буття
3) Філософська антропологія	в) вчення про пізнання;
4) Соціальна філософія	г) вчення про суспільство.

10. Визначте яке з наведених відносин зачіпає суть основного питання філософії:

- а) теорії до практики,
- б) ідеального до матеріального,
- в) свідомості до матерії,
- г) змісту до форми,
- д) причини до наслідку,
- е) духу до природи.

11. Назвіть представників філософського ідеалізму;

а) К.Маркс,	г) Г. Гегель,
б) Платон,	д) Дж. Берклі,
в) Демокріт	е) Р. Декарт.

12. Вкажіть тип філософського світогляду, представлений наступниками судженнями: Світ є не - Я, створений нашим Я (Й. Фіхте); Світ є Абсолютна ідея (Г.Гегель); Світ є воля (А. Шопенгауер):

а) матеріалізм,	в) ідеалізм,
б) агностицизм,	г) дуалізм.

13. Визначте філософську позицію автора висловлювання: "Я бачу цю вишню, я відчуваю її, я пробую її ... тобто, вона реальна ... Забери відчуття м'якості, вологості, червоності, терпкості, і ти знищиш вишню. Так як вона не є буття, відмінне від відчуттів, то вишня, я стверджую, є не що інше, як поєднання чуттєвих вражень ... " :

а) об'єктивний ідеалізм,	б) суб'єктивний ідеалізм,	в) дуалізм

14. Відзначте представників філософського матеріалізму:

а) Д. Юм,	г) Демокріт,
б) М. Хайдеггер,	д) К. Маркс,
в) П. Гольбах,	е) Лао-цзи.

15. Розташуйте в хронологічній послідовності основні історичні форми матеріалізму:

- а) діалектичний матеріалізм,
- б) наївний стихійний матеріалізм,
- в) метафізичний матеріалізм.

16. Співставте історичні форми матеріалізму з іменами філософів-матеріалістів:

1) Стихійний наївний матеріалізм	а) П. Гольбах,
2) Метафізичний матеріалізм	б) К. Маркс,
3) Діалектичний матеріалізм	в) Фалес,
	г) Ж. Ламетрі,
	д) Т. Гоббс
	е) Ф. Енгельс,
	є) Демокріт,
	ж) Епикур,
	з) Г. Плеханов.

17. Вкажіть філософську позицію автора висловлювання : "... природа є сутність чи сукупність сутностей або речей, чиї прояви, вияви і дії, в яких проявляється та існує їх буття, мають свою основу не в думках чи намірах та рішеннях волі, а в астрономічних чи космічних, механічних, хімічних, фізичних ... силах і причинах:

а) матеріалізм,	б) ідеалізм,	в) дуалізм.

18. Назвіть представників агностицизму:

а) Г. Гегель,	г) І. Кант,
б) Д. Юм,	д) Г. Лейбніц.
в) К. Маркс,	

19. Визначте філософську позицію автора висловлювання: "Природа тримає нас на значній відстані від своїх тайн і дає нам лише знання небагатьох поверхневих якостей об'єктів, приховуючи від нас ті сили і принципи, від яких в цілому залежать дії цих об'єктів":

- а) агностицизм,
- б) дуалізм,
- в) матеріалізм.

20. Вставте пропущене слово: Філософська позиція, яка заперечує можливість достовірного пізнання сутностей навколишньої дійсності - це позиція ...

21. Вставте пропущені слова: "Гегель назвав ... точку зору тих мислителів, - які не розуміючи процесу розвитку явищ, уявляли їх і собі, і іншим як застигли, незв'язані, нездатні перейти одне в інше. Цій точці зору він протиставив ... , яка вивчає явища саме в їх розвитку і , відповідно, в їх взаємозв'язку" (Ф. Енгельс.)

22. Вставте пропущені слова: ... метод філософського пізнання і мислення історично сформувався раніше, ніж ... метод.

23. Розташуйте в хронологічній послідовності нижче наведені форми діалектики:

- а) матеріалістична діалектика,
- б) стихійна діалектика,
- в) ідеалістична діалектика.

24. Встановіть відповідність, яка характеризує основні методи філософського дослідження:

1. Діалектичний метод	а) принцип розвитку;
	б) визнання локального характеру зв'язків між явищами дійсності;
2. Метафізичний метод явищ;	в) принцип всезагального зв'язку
	г) констатація стійкості, незмінності предметів і явищ навколишнього світу

25. Співставте імена філософів з основними методами класичної філософії:

1. Діалектичний метод	а) Платон,
	б) Парменід,
2. Метафізичний метод	в) Дж. Берклі,
	г) Геракліт,
	д) Г. Гегель,
	е) Ж Ламетрі,
	є) К. Маркс,
	ж) Л. Фейєрбах.

26. Співставте методи філософського мислення з етапами розвитку філософії:

1. Класична філософія	а) феноменологічний метод,
	б) діалектичний метод,
2. Некласична філософія	в) герменевтичний метод,
	г) структурний метод,
	д) метафізичний метод.

27. Визначте, про яку функцію філософії говорить той факт, що наукове знання базується на певних філософських уявленнях, філософських принципах і категоріях:

- а) світоглядна функція,
- б) методологічна функція.

28. Визначте функцію філософії, про яку говорить німецький філософ ХІХ ст. Ф.Ніцше: "Справжні філософи суто повелителі і законодателі; вони говорять "так повинно бути!", вони й визначають "куди?" і "навіщо?" людини, вони простягають творчу руку в майбутнє ... їх "пізнання" є створення, їх створення є законодавство, їх воля до істини є воля до влади " :

- а) світоглядна функція,
- б) методологічна функція,
- в) соціально-критична функція.

Тема 2 *Філософія стародавнього світу*

1. Вставте пропущене слово: Шлях формування систематизованого філософського знання в Стародавній Індії пролягав через опозицію ... .

- а) даосизму,
- б) конфуціанству,
- в) брахманізму,
- г) йозі.

2. Виділіть представника філософії Стародавньої Індії:

Лао-цзи, Платон, Конфуцій, Сіддхартха Гаутама (Будда), Сократ, Піфагор, Зенон, Парменід, Г. Гегель, Сенека.

3. Вкажіть чотири "благородні істини" буддизму:

- а) життя - це страждання;
- б) необхідно вести споглядальницький спосіб життя;
- в) причиною страждань є життєві проблеми;
- г) можна досягти звільнення від страждання;
- д) необхідно слідувати принципу "золотої середини";
- е) існує вісімковий шлях самовдосконалення.

4. Назвіть основні філософські школи давньокитайської філософії:

- а) даосизм,
- б) скептицизм,
- в) джайнізм,
- г) кінізм,
- д) конфуціанство,
- е) буддизм.

5. Вставте пропущене слово: Світоглядним фундаментом державної ідеології Стародавнього Китаю являлось ... .

6. Встановіть відповідність основних категорій і філософських систем до яких вони належать :

- 1. Філософія Стародавньої Індії
  - а) інь-ян,
  - б) цзи,
  - в) нірвана,
  - г) сансара,
- 2. Філософія Стародавнього Китаю
  - д) дао,
  - е) ці,
  - є) карма.

7. Встановіть відповідність, яка дозволяє охарактеризувати специфіку філософії Стародавньої Індії, Стародавнього Китаю, Стародавньої Греції:

- 1) Стародавня Індія,
  - а) внутрішня єдність з релігійно-міфічним світоглядом;
- 2) Стародавній Китай,
  - б) орієнтація на формування практичного політико етичного знання;
- 3) Стародавня Греція,
  - в) розвиток культури теоретичного мислення.

8. Вкажіть риси, притаманні давньогрецькій філософії:

- а) онтологізм,
- б) агностицизм,
- в) космологізм,
- г) особливий стиль мислення,
- д) емпіризм

9. Назвіть представників філософії Стародавньої Греції:

Лао-цзи, Платон, Конфуцій, Сіддхартха, Гаутама, Сократ, Піфагор, Зенон, Берклі, Парменід, Гегель, Сенека, Лукрецій Кар, Марк Аврелій.

10. Встановіть відповідність між іменами давньогрецьких філософів та їх вченнями:

1. Геракліт	а) наївна стихійна діалектика;
2. Парменід	б) атомістичне вчення ;
3. Сократ	в) вчення про буття;
4. Демокріт	г) вчення про світ ідей, ейдосів;
5. Платон	д) етичний раціоналізм.

11. Вкажіть давньогрецьких філософів, які розробляли проблему першопочатків світу:

а) Платон,	г) Геракліт,	е) Горгій,
б) Фалес,	д) Анаксімен,	ж) Сократ,
в) Протагор,	е) Анаксимандр,	з) Піфагор.

12. Встановіть відповідність між іменами давньогрецьких натурфілософів і їх варіантами першопочатків світу:

1. Геракліт	а) атоми,
2. Фалес	б) повітря,
3. Піфагор	в) число,
4. Анаксімен	г) вода,
5. Анаксимандр	д) вогонь,
6. Демокріт	е) апейрон.

13. Назвіть мислителя, якому належить висловлювання : "Все тече ... ":

а) Фалес,	в) Геракліт,
б) Демокріт,	г) Зенон.

14. Назвіть першооснову світу в філософії піфагорійців, виходячи з наведених прикладів:

Одиниця в піфагореїзмі - діяльне начало і форма всіх речей; двійка - пасивне начало речей; Всесвіт і всі речі визначені через трійку і т.д. Першооснова всього існуючого в піфагоризмі - це ... .

15. Вкажіть, яке з філософських вчень більш повно розроблено Парменідом:

а) вчення про першооснову світу,
б) вчення про форму;
в) вчення про буття.

16. Визначте, кому з філософів античності може належати висловлювання : " Предмет, що рухається не рухається ні в тому місці, де він є, а ні в тому місці, де його немає":

17. Назвіть філософів, які розвивали атомістичне вчення:

а) Левкіпп,	г) Демокріт,
б) Зенон,	д) Сократ,
в) Епікур,	е) Емпедокл.

18. Назвіть ім'я давньогрецького філософа, починаючи з якого вперше чітко виявився інтерес до людини:

19. Назвіть автора слів : "Людина, пізнай сама себе":

а) Платон,	в) Будда,
б) Сократ,	г) Конфуцій.

20. Завершіть фразу: Давньогрецький філософ Сократ, вступаючи в діалог з співбесідником і бажаючи щоб той самостійно виявив ступінь свого незнання предмета розмови, використовував метод ... .

Теми 3, 4 Філософія Середніх віків та епохи Відродження

1. Назвіть риси, характерні для філософського мислення епохи середньовіччя :

- а) космоцентризм,   е) ідея відкриття,
- б) антропоцентризм, е) агностицизм,
- в) геоцентризм,   ж) символізм,
- г) пантеїзм,   з) провіденціалізм.
- д) креаціонізм,

2. Закінчіть фразу: Основними етапами розвитку середньовічної філософії є ... .

3. Назвіть представників філософії середньовіччя:

Августин Блаженний, Микола Кузанський, Демокрит, Росцелін, Епікур, Г. Галілей, П. Абеляр, У. Оккам, Ф.Бекон,, І. Дунс Скот, Фома Аквінський, Парменід, Анаксімен Мілетський.

4. Встановіть відповідність між течіями середньовічної філософії і типами філософського мислення:

1. Номіналізм	а) дуалізм,
	б) ідеалізм,
2. Реалізм	в) агностицизм,
	г) матеріалізм.

5. Назвіть філософа, на ідеї якого опирався Фома Аквінський, обґрунтуйте принципи християнського богослів'я:

а) Платон,	в) Декарт,	д) Парменід,
б) Арістотель,	г) Демокрит,	е) Аверроес.

6. Коли жив:

1. Августин Блаженний	а) XV ст.
	б) IX ст.
2. Фома Аквінський	в) XIII ст.
	г) IV-V ст.
	д) II ст.

7. Основним гносеологічним питанням середньовічної філософії є питання про відношення віри і ... .

8. Фома Аквінський, розмірковуючи над основним гносеологічним питанням середньовіччя прийшов до висновку :

- а) необхідності розмежування богослів'я і філософії;
- б) необхідності використання філософії для кращого обґрунтування істин релігії;
- в) примату філософії над богослів'ям.

9. Виділіть представників філософії епохи Відродження:

А. Данте, Р. Декарт, А. Блаженний, Ф. Петрарка, Еразм Роттердамський, Г. Галілей, Фома Аквінський, Т. Мор, А. Кентерберійський, М. Монтень, П. Абеляр, Дж. Піко делла Мірандолла, Т. Гоббс, Микола Кузанський, М. Коперник, Дж. Бруно, К. Тертуліан.

10. Назвіть риси, характерні для філософії Відродження:

- а) антропоцентризм,   д) деїзм,

- б) пантеїзм,
- в) панлогізм,
- г) гуманізм,
- е) антисхоластична спрямованість,
- є) атеїзм.

11. Виділіть розуміння людини характерне для філософії Відродження:

- а) людина - це суспільна тварина;
- б) людина - це мисляча істота;
- в) людина - це творець, художник;
- г) людина - це створена Богом істота, повелитель всього, що створене до неї;
- д) людина - це мікрокосм.

12. Виберіть і розташуйте в хронологічній послідовності філософів епохи Відродження :

А. Данте, Р. Декарт, А. Блаженний, Зенон, П. Абеляр, М. Кузанський, Ф. Аквінський,
І. Дунс Скотт, Платон, Дж. Бруно.

13. Яка з наведених позицій відповідає пантеїстичній версії творення Богом світу:

- а) Бог творить світ з нічого, лише своєю волею;
- б) Бог творить світ із самого себе;
- в) Бог творить світ з матерії.

14. Встановіть відповідність між основними типами соціальних концепцій та їх авторами :

1. Комунітарні концепції	а) Т. Мор,
	б) Т. Кампанелла,
2. Індивідуалістичні концепції	в) Н. Макіавеллі.

Тема 5 Філософія Нового Часу і Просвітництва.

1. Вкажіть на основні особливості філософії XVIII ст. :
  - а) наукоцентризм, г) емпіризм і раціоналізм,
  - б) антропоцентризм, д) діалектика,
  - в) механіцизм, е) агностицизм.

2. Визначте тематичну спрямованість філософії XVII ст. :
  - а) духовний світ людини; г) соціальна реальність;
  - б) відношення людини до Бога; д) пізнання людиною навколишнього світу.
  - в) природне оточення людини;

3. Виділіть позицію, що відповідає емпіризму:
  - а) найвищий різновид пізнання - це інтуїція;
  - б) всі знання людини базуються на досвіді;
  - в) світ в принципі непізнаваний;
  - г) містичне відкровлення - джерело знань про світ;
  - д) розум відіграє вирішальну роль в пізнанні людиною світу.

4. Встановіть відповідність між філософськими традиціями і методами дослідження:

1. Емпіризм	а) індуктивний метод наукового пізнання;
	б) комп'ютерне моделювання;
	в) математичні методи дослідження;
	г) обчислювальний експеримент;
2. Раціоналізм	д) інтелектуальна інтуїція;
	е) експериментальне дослідження природи;
	є) релігійне відкровлення;
	ж) дедуктивний метод наукового пізнання.

5. Виділіть представників філософії Нового часу:

М. Кузанський, І. Кант, Р. Декарт, Т. Мор, Ф. Бекон, Дж. Бруно, У. Оккам, Арістотель,
Б.Спіноза, Д. Дідро, Т.Гоббс, А. Данте, Л Фейербах, Дж. Локк, Г. Лейбніц.

6. Кому належить висловлювання: "Я мислю, отже я існую"?

7. Визначте позицію раціоналізму:
  - а) розум відіграє пріоритетну роль в пізнанні людини;
  - б) головну роль в науці відіграє експеримент;
  - в) пізнання світу можливе завдяки божественному відкровленню;
  - г) в пізнанні необхідно використовувати діалектичний метод;
  - д) світ принципово є непізнаваним.

8. Встановіть відповідність між прізвищами філософів та філософськими традиціями до яких вони належать :

а) Емпіризм	а) Р.Декарт,
	б) Ф.Бекон,
	в) Г. Лейбніц,
2. Раціоналізм	г) Б. Спіноза,
	д) Дж. Локк,
	е) Т. Гоббс.

9. Визначте правильне тлумачення механіцизму XVII ст. це:
  - а) прояв діалектичного стилю мислення;
  - б) спосіб пояснення явищ через механічні закономірності;

- в) прояв метафізичного стилю мислення;
- г) один з розділів класичної науки.

10. Вставте пропущене слово: Філософія просвітництва - це етап в розвитку європейської філософії, який відноситься до ... століття.

11. Виділіть основні ідеї французького Просвітництва:
- а) пріоритет розуму в вирішенні проблем суспільства;
  - б) сенсуалізм;
  - в) ідея історичного прогресу;
  - г) агностицизм;
  - д) деїзм;
  - е) дуалізм;
  - є) критицизм;
  - ж) клерикалізм.

12. Визначте позицію філософів епохи Просвітництва в соціальних питаннях:
- а) матеріалізм;
  - б) ідеалізм,
  - в) дуалізм.

13. Позиція, згідно якої Бог творить світ, але не втручається в його розвиток називається:
- а) Теїзм,
  - б) Пантеїзм,
  - в) Атеїзм,
  - г) Деїзм.

14. Виділіть представників філософії французького просвітництва:
Д. Юм, Дж. Берклі, Д. Дідро, І. Кант, П. Гольбах, Т. Гоббс, Р. Декарт, Ф. Вольтер, Ж. Ламетрі, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є.

15. Назвіть прізвище філософа якому належить вислів: "Свобода є пізнана необхідність".

16. Назвіть представника ідеалістичного сенсуалізму:
- а) Ф. Бекон,
  - б) Дж. Берклі,
  - г) Дж. Локк.

17. Як звали філософа, який запровадив у вжиток термін "Філософія історії" ?

Тема 6 Німецька класична філософія.

1. Завершіть фразу: Засновником німецької класичної філософії є ... .

2. Назвіть представників німецької класичної філософії :
А. Шопенгауер, І. Кант, Ф. Шеллінг, І. Гете, Й. Фіхте, Л. Фейербах, Ф. Шіллер, О. Конт, Г. Гегель, М. Штірнер, Л. Бюхнер, К. Маркс, С. К'єркегор, Ф. Енгельс.

3. Виділіть проблеми, які досліджував І. Кант:
  - а) етичні проблеми;
  - б) проблеми соціального буття;
  - в) пізнавальні здібності людини;
  - г) джерела пізнання;
  - д) соціальна структура суспільства.

4. Визначте філософську позицію Г. Гегеля:
  - а) суб'єктивний ідеалізм;
  - б) метафізичний матеріалізм;
  - в) об'єктивно-ідеалістична діалектика;
  - г) гносеологічний оптимізм;
  - д) дуалізм;
  - е) агностицизм.

5. Допишіть фразу: Сама досконала формула діалектики як теорії розвитку в межах німецької класичної філософії була розроблена ... .

6. Основна суперечність філософії Гегеля - це суперечність між:
  - а) матеріалізмом і ідеалізмом;
  - б) раціоналізмом і емпіризмом;
  - в) агностицизмом і гносеологічним оптимізмом;
  - г) системою і методом.

7. Встановіть відповідність :

1. Матеріалісти	а) Г. Гегель,
	б) Ф. Фіхте,
2. Ідеалісти	в) Л. Фейербах,
	г) Ф. Шеллінг.

8. Завершіть фразу: Засновником антропологічного матеріалізму є ... .

9. Визначте філософську позицію Л. Фейербаха:
  - а) суб'єктивний ідеалізм;
  - б) критицизм відносно релігії;
  - в) діалектичний матеріалізм;
  - г) об'єктивний ідеалізм;
  - д) метафізичний матеріалізм;
  - е) сенсуалізм.

10. Визначте, якою істотною є людина за Л. Фейербахом:
  - а) історичною і соціальною;
  - б) природною;

Тема 7 Філософська думка в Україні.

1. Онтогенез українського народу слід починати з:

- а) II ст.
- б) V ст.
- в) IX-X ст.
- г) XIII ст.
- д) XV ст.
- е) XVII ст.

2. Емоційно-шанобливе ставлення до землі, рідної природи в цілому це:

- а) екзистенціалізм;
- б) патріотизм;
- в) антеїзм;
- г) геоцентризм;
- д) натуралізм.

3. Назвіть провідні риси української філософської думки:

- а) панлогізм;
- б) діалогічний стиль філософствування;
- в) наукоцентризм;
- г) екзистенціально-кордоцентрична орієнтація;
- д) антеїзм;
- е) раціоналізм;
- є) європоцентризм.

4. Завершіть вислів: В екзистенційно-софійній філософії киеворуської доби органом розуміння, способом осягнення істини, який зводить думку і волю і віру в одне ціле, є ... .

5. "Двовір'ям" в Київській Русі називали:

- а) віру в двоєдиного Бога замість Святої Трійці;
- б) поєднання християнства з іншою релігійною спадщиною;
- в) взаємини візантійського християнства та слов'янського язичництва;
- г) віру в Бога і диявола.

6. Посередником між небом і землею в Києворуську добу вважали:

- а) Ісуса Христа,
- б) діву Марію,
- в) архангела Михаїла;
- г) Георгія Побєдоносця;
- д) Андрія Первозванного;
- е) апостола Петра.

7. Розпад киеворуської держави почався у :

- а) X ст.,
- б) XII ст.,
- в) XIII ст.,
- г) XV ст.,
- д) XVI ст.,
- е) XVII т.

8. Встановіть відповідність:

1 Усна культура	а) билинно-епічна народна творчість;
	б) релігійно-проповідницька діяльність;
2 Книжна культура	в) агіографічна та літописна література;
	г) усна народна мова.

9. "Братствами" на Україні називали:

- а) монастирські громади монахів;
- б) взагалі дружні стосунки між українцями;
- в) масонські таємні організації;
- г) організації православного населення міст;
- д) християнські общини.

10. Виділіть полемістів, які вели активну соціально-просвітницьку діяльність на Україні в XVI-XVII ст. :

Іонан Дамаскін, Кирило Туровський, Герасим Смотрицький, Данило Галицький, Василь Суразький, Сергій Радонежський, Діонісій Ареопігит, Христофор Філарет, Іван Вишенський, Микола Кузанський, Клімент Смолятич, Феофан Прокопович.

11. Завершіть речення: Засновником Києво-Могилянської академії був ... .

12. Встановіть відповідність між поняттями та об'єктами філософського вивчення, які використовувались в Києво-Могилянській академії:

1 Макрокосм	а) Людина,
	б) Природа,
2 Мікрокосм	в) Бог,
	г) Всесвіт.

13. Виділіть видатних діячів та викладачів Києво-Могилянської академії:

Г. Смотрицький, Ф. Прокопович, Л. Зізаній, М. Костомаров, І. Гізель, П. Юркевич, М. Кропивницький, Г. Кониський, І. Вишенський, К. Туровський, Г. Щербацький, П. Куліш, Л. Горка, Х. Чарнуцький, М. Драгоманов, О. Духнович, Г. Вишенський.

14. Виділіть три "світи" про які говорить Г.Сковорода у своєму філософському вченні:

а) Природа,	г) Держава,
б) Суспільство,	д) Біблія,
в) Макрокосм,	е) Мікрокосм.

15. Завершіть фразу: Щастя Г.Сковорода вбачав не в матеріальних благах, багатстві, розвагах, а в ... .

16. Назвіть філософа українського просвітництва, якого називали другим Сократом Це ... .

17. Назвіть українського філософа XIX ст., автора своєрідної філософської концепції, так званої "філософії серця" Це ... .

18. Завершіть речення: Першою назвою Кирило Мефодіївського товариства було... .

19. Виділіть основні риси української світоглядної ментальності:

а) пантеїзм,	г) екзистенціалізм,
б) націоналізм,	д) матеріалізм,
в) антеїзм,	е) кордоцентризм.

20. Назвіть філософа-засновника української класичної філософії, у якого риси української світоглядної ментальності вперше набувають класичної форми вияву. Це ... .

21. Назвіть філософів класичної доби української філософії: Це ... .

22. Назвіть українського вченого XIX ст., філософія якого поєднала в собі: позитивізм, натуралізм, атеїзм, соціалізм та інтернаціоналізм. Це ... .

23. Назвіть українського філософа який вперше дав глибокий і всебічний аналіз взаємозв'язку мови і мислення. Це ... .

24. Кому з українських філософів належить думка про те, що найбільшою цінністю на землі є не просто людина, а "правдивий живий чоловік, бо така людина - носій духу, а той дух є "вічний революціонер.":

а) Л. Українці,

в) М. Драгоманову,

д) І. Франку,

б) П. Юркевичу,

г) М. Костомарову,

е) П. Кулішу.

25. Виділіть представників екзистенціально-романтичної філософської хвилі початку XX ст.:

М. Бердяєв, В. Соловйов, Л. Шестов, О. Богданов, Л. Українка, І. Франко, М. Коцюбинський, М. Грушевський, В. Винниченко, В. Вернадський.

26. Завершіть фразу:

Ідея конкордизму належить українському філософу, митцю, громадському та державному діячеві ... .

27. Завершіть фразу: Вчення про ноосферу було розроблено видатним українським філософом і природодослідником ... .

28. Назвіть мислителів української діаспори. Це ... .

Тема 8 Зарубіжна філософія другої половини XIX-XX ст.

1. Що є передумовою кризи класичного філософування ?
  - а) криза націоналістичного світогляду;
  - б) революція в природознавстві;
  - в) поява нових філософських концепцій.

2. Визначте риси притаманні некласичній філософії на відміну від класичної:
  - а) заперечення пізнаваності світу;
  - б) критика об'єктивізму попередньої філософії;
  - в) боротьба матеріалізму та ідеалізму;
  - г) лінгвістичний поворот в філософії;
  - д) логічна строгість висновків;
  - е) інтерес до людини.

3. Визначте основні напрямки розвитку некласичної філософії:
  - а) неотомізм,
  - б) неоплатонізм,
  - в) екзистенціалізм,
  - г) позитивізм,
  - д) марксизм,
  - е) патристика.

4. Виділіть філософів класичної доби:

Ж.-П. Сартр, А. Камю, Г. Лейбніц, Парменід, К. Ясперс, М. Кузанський, Л. Фейербах, К. Поппер, Т. Кун.

5. Назвіть філософів некласичної доби:

Аристотель, Е. Гуссерль, Дж. Локк, Р. Декарт, Л. Вітгенштейн, Ю. Хабермас, І. Кант, Т. Адорно, Ф. Енгельс.

6. Визначте течію сучасної філософії для якої центральною проблемою є інтерпретація життєвого світу:
  - а) неотомізм,
  - б) феноменологія,
  - в) персоналізм,
  - г) Е. Гуссерль.

7. Назвіть засновника феноменології:
  - а) В. Дільтей
  - б) К Ясперс
  - в) М. Хайдеггер
  - г) Е. Гуссерль

8. Визначте, що означає термін "ірраціоналізм":
  - а) відмова від пізнання світу;
  - б) заперечення можливості пізнання світу людиною;
  - в) заперечення пізнавальних можливостей розуму;
  - г) сумнів в можливостях наукового пізнання;
  - д) переорієнтація пізнання на різноманітні нераціоналістичні способи осягнення світу.

9. Визначте, які з вказаних філософських концепцій можна віднести до сучасної релігійної філософії:
  - а) неомарксизм,
  - б) неотомізм,
  - в) неопозитивізм,
  - г) неопротестантизм,
  - д) теярдизм,
  - е) екзистенціалізм.

10. Вкажіть основні риси неотомізму:
  - а) механіцизм,
  - б) креаціонізм,
  - в) еволюціонізм,
  - г) гносеологічний дуалізм,
  - д) теодіцея,
  - е) провіденціалізм.

11. Виділіть завдання, які ставить перед собою філософія неотомізму:
- а) доказати істинність католицизму;
  - б) доказати істинність сучасної наукової картини світу;
  - в) адаптуватися до сучасних умов;
  - г) наблизитися до простої людини;
  - д) зруйнувати межі між людиною і Богом, наблизити людину до Бога, щоб замінити Бога людиною.
12. Вкажіть ім'я філософа, ідеї якого розвиває неотомізм:
- а) Арістотель,
  - б) Платон,
  - в) Августин Блаженний,
  - г) Фома Аквінський,
  - д) Вільям Оккам,
  - е) Франциск Асаський.
13. Визначте головний принцип філософії неотомізму:
- а) первинність матерії, вторинність свідомості;
  - б) гармонія віри та розуму;
  - в) визнання природи причиною самої себе.
14. Виділіть філософів неотомістів:
- а) С.К'єркегор,
  - б) М.Хайдеггер,
  - в) Е. Жільсон,
  - г) Ж. Марітен,
  - д) Тейяр де Шарден,
  - е) К. Войтила.
15. Назвіть ім'я філософа, який спробував з'єднати конкретні науки і теологію у своєму вченні:
- а) Тейяр де Шарден,
  - б) В.І. Вернадський.
  - в) М.К. Реріх,
  - г) Ю. Бохеньський.
16. Якому із сучасних релігійних вчень належить ідея максимального розкріпачення людини:
- а) теології кризи;
  - б) безрелігійному християнству;
  - в) теології визволення;
  - г) християнському еволюціонізму.
17. Вкажіть, як можна перекласти термін "екзистенціалізм" на українську мову:
- а) "філософія сутності",
  - б) "філософія існуючого",
  - в) "філософія існування".
18. Назвіть філософську традицію, яка лежить в основі екзистенціалізму:
- а) раціоналізм,
  - б) ірраціоналізм,
  - в) сенсуалізм,
  - г) емпіризм,
  - д) агностицизм.
19. Назвіть форму буття, яка є в центрі уваги проблематики екзистенціалізму:
- а) буття природи,
  - б) буття суспільства,
  - в) буття духовного,
  - г) індивідуальне буття людини.
20. Назвіть філософів екзистенціалістів:
- О. Конт, К. Маркс, Н.О. Бердяєв, Л. Вітгенштейн, М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж. Марітек, Ж.-П. Сартр, П.Фейєрабенд, М. Вебер, С. де Бовуар, А. Камю, Г. Маркузе, Ф. Енгельс, В. Соловйов, Т. Адорно, К. Юнг.

21. Визначте, яка ситуація висувається екзистенціалістами на перше місце:
а) романтична ситуація, в) цікава ситуація,
б) "погранична ситуація", г) перехідна ситуація.
22. Вкажіть, яке розуміння свободи характерне для екзистенціалізму:
а) свобода як пізнана необхідність;
б) свобода як розкриття природних задатків людини;
в) свобода як можливість вибору.
23. Визначте особливість неопозитивістської філософської стратегії:
а) художньо-образна форма виразу основних ідей;
б) аргументована переконливість висновків;
в) опора на формальну логіку, дані сучасної науки;
г) звернення до містичного філософствування;
д) перехід від "поверхового" граматичного аналізу мови до "глибинного" логічного її аналізу.
24. В чому полягає суть "лінгвістичного повороту" :
а) мова розглядається як засіб філософського дослідження;
б) мові надається статус самостійного об'єкта дослідження;
в) уточнюються функції мови, визначаються межі її застосування.
25. Назвіть представників неопозитивізму:
Ж.П. Сартр, Б. Рассел, Е. Гуссерль, М. Хайдеггер, Л. Вітгенштейн, Р. Карнап, К. Поппер, Ю. Хабермас, Т. Кун, Ж. Дерріда, П. Фейерабенд, Ж. Бодріяр.
26. Назвіть основні принципи неопозитивізму:
а) принцип розвитку;
б) принцип верифікації;
в) принцип фізікалізму;
г) принцип конвенціоналізму;
д) принцип загального зв'язку явищ.
27. Вкажіть, що складає основний зміст філософської герменевтики:
а) дослідження розуміння як умови осмислення соціального буття;
б) сукупність способів тлумачення текстів гуманітарного характеру;
в) вчення про ноосферу.
28. Засновником філософської герменевтики ХХ ст. є ... .
29. Визначте, що є предметом філософських досліджень структуралізму:
а) об'єктивна реальність;
б) інваріантні відношення (структури) в динаміці соціокультурних феноменів;
в) структура діяльності індивіду;
г) структурні рівні організації матерії.
30. Назвіть представників філософії структуралізму:
К. Леві-Стросс, М. Хайдеггер, С. де Бовуар, Р. Барт, І. Лакатош, Ю. Хабермас, К. Поппер, Ж. Лакан, К. Ясперс.
31. "Постмодерн" це :
а) особлива ситуація в сучасній культурі;
б) одна із шкіл ХІХ ст.;

в) філософська парадигма на межі третього тисячоліття.

32. Виділіть риси європейської метафізики і культури, які критикуються в філософії постмодерну:

- а) логоцентризм,
- б) песимізм,
- в) тотальна бінаризація культури,
- г) претензія на домінування реальності над знаком, що її представляє.

33. Визначте основні установки філософської методології постмодерну:

- а) плюралізм і фрагментація реальності що досліджується;
- б) агностицизм;
- в) підвищена увага до проблем мови;
- г) відмова від бінаризму;
- д) ідеалізм;
- е) гра інтерпретацій;
- є) симуляція.

34. Назвіть філософів, які відносяться до постмодерністської традиції:

Ж. Деріда, Ф. де Сосюр, А. Камю, М. Фуко, Ж. Дельоз, П. Фейерабенд, Р. Барт, Л. Вітгенштейн, Ж.Бодрійяр, Ф.Гваттарі, Ф.Ліотар, Е. Жільсон, Р. Рорті.

35. Визначте основний зміст терміну "різома" . Це характеристика:

- а) змін, що не виявляють ніякого домінування або впорядкованості;
- б) системи наукового знання;
- в) одного з екзистенціалів існування людини.

Тема 9 Онтологія

1. Назвіть філософа, який вперше спробував поставити проблему буття:
  - а) Фалес,
  - б) Демокріт,
  - в) І. Кант,
  - г) Ф. Аквінський,
  - д) Парменід,
  - е) К. Маркс.
2. Назвіть основні форми буття:
  - а) буття речей;
  - б) буття процесів;
  - в) буття природи;
  - г) буття свідомості;
  - д) буття космічних об'єктів;
  - е) буття людини;
  - ж) буття суспільства;
  - з) буття живих істот.
3. Вкажіть поняття співмірне категорії "буття":
  - а) матерія,
  - б) дух,
  - в) свідомість,
  - г) реальність,
  - д) несвідоме.
4. Назвіть філософський напрямок, який заперечує існування об'єктивної реальності:
  - а) метафізичний матеріалізм;
  - б) суб'єктивний ідеалізм;
  - в) діалектичний матеріалізм;
  - г) вульгарний матеріалізм;
  - д) об'єктивний ідеалізм.
5. Назвіть філософський напрямок, який заперечує існування ідеальної реальності:
  - а) метафізичний матеріалізм;
  - б) суб'єктивний ідеалізм;
  - в) діалектичний матеріалізм;
  - г) вульгарний матеріалізм;
  - д) об'єктивний ідеалізм.
6. Вкажіть форму буття, яка вважається основною в екзистенціальній філософії:
  - а) буття природи;
  - б) буття людини;
  - в) буття духовного,
  - г) буття соціального.
7. Філософія постмодерну під буттям розуміє:
  - а) становлення;
  - б) стійку сукупність ієрархічних структур;
  - в) абсолютну і граничну основу світобудови;
  - г) Бога.
8. Назвіть філософське вчення, згідно якого матеріальна і духовна субстанції існують незалежно одна від одної:
  - а) патристика,
  - б) схоластика,
  - в) картезіанство,
  - г) філософія життя,
  - д) персоналізм,
  - е) неопозитивізм.
9. Назвіть найважливішу властивість матерії:
  - а) існувати у відчуттях людини;
  - б) бути трансцендентною щодо світу;
  - в) бути об'єктивною реальністю ;
  - г) бути фіксованою фізичними методами.
10. Виділіть атрибутивні властивості матерії:

речах, а в нашому способі сприймати речі ... Простір і час суть не реальності світу явищ, а способи, якими ми сприймаємо речі":

- а) вульгарний матеріалізм;
- б) суб'єктивний ідеалізм;
- в) об'єктивний ідеалізм;
- г) діалектичний матеріалізм;
- д) метафізичний матеріалізм.

19. Визначте, яку модель часу описує Лукрецій Кар:

" Також і часу немає самого по собі, а предмети самі ведуть до відчуття того, що в століттях сталося, що відбувається тепер, і що буде потім. Слід визнати, що ніким відчуватись не може час сам по собі, без руху тіл і процесу:

- а) реляційна;
- б) субстанціональна.

20. Назвіть область сучасного наукового знання, яка пов'язана з вивченням явищ самоорганізації і яка претендує на роль базису нової наукової картини світу:

- а) діалектика, б) теософія, в) синергетика.

Тема 10 Свідомість

1. Випишіть терміни, які характеризують сутність свідомості та її найважливіші властивості: збудливість, ідеальність, соціальна зумовленість, дратівливість, відображення, активність, первинність, суб'єктивність, вторинність, матеріальність, предметність, об'єктивність, зв'язок з мовою, нервовий процес.
2. Охарактеризуйте філософську позицію П.Кабаніса:
"Щоб скласти собі точне уявлення про відправлення, результатом яких є думка, потрібно розглядати головний мозок як окремий орган призначений виключно для її виробництва, потрібно тому як шлунок і кишки здійснюють травлення, печінка виробляє жовч ...":
  - а) вульгарний матеріалізм;
  - б) наївний, стихійний матеріалізм;
  - в) суб'єктивний ідеалізм;
  - г) дуалізм.
3. Охарактеризуйте філософську позицію лікаря-фізіолога XIX ст. Л. Бюхнера:
" Матерія ... не нечутлива, не позбавлена духу та думки, а, навпаки, повна найточнішого відчуття ...":
  - а) вульгарний матеріалізм;
  - б) гілозоїзм;
  - в) дуалізм.
4. Вставте пропущене слово: " Свідомість, яка з'являється в процесі історичного розвитку людського суспільства, - це властивість високоорганізованої матерії, вища форма ... дійсності в мозку людини".
5. Виберіть висловлювання що характеризує розуміння свідомості в філософії марксизму:
  - а) думка - продукт діяльності мозку, суб'єктивний образ об'єктивного світу;
  - б) думка - це біотоки мозку;
  - в) думка - самостійне, незалежне від мозку явище.
6. Назвіть властивість свідомості, про яку йде мова в наступному фрагменті з "Німецької ідеології" К.Маркса Ф. Енгельса: " Свідомість ... з самого початку є суспільний продукт і залишитися ним, поки взагалі існують люди":
  - а) ідеальна природа;
  - б) суб'єктивна форма;
  - в) об'єктивний зміст;
  - г) суспільно-історичний характер.
7. Вставте пропущені слова в наступний тезис діалектико-матеріалістичної концепції свідомості: По відношенню до об'єктивного світу свідомості є вищою ... дійсності в мозку людини.
8. Визначте, як посткласична феноменологічна традиція тлумачить свідомість:
  - а) властивість високоорганізованої матерії;
  - б) щось невіддільне від безпосередньої життєвої реальності;
  - в) субстанція особливого роду.
9. Назвіть основні (з точки зору класичної філософії) елементи людської свідомості: ... .
10. Допишіть фразу: Відкриття сфери несвідомого в психіці людини пов'язане з ім'ям ...
11. Назвіть основні функції свідомості: ...

12. Встановіть відповідність між основними формами відображення і їх найважливішими характеристиками:

1) допсихічні форми відображення в найпростіших і рослин

а) ідеальна природа,
б) матеріальна природа,
в) сигнальний характер,

2) психічне відображення в людини і тварин

г) безпосередня дія життєво-важливого фактору.

13. Назвіть форми психічного відображення, які властиві високоорганізованим тваринам: відчуття, сприйняття, уявлення, поняття, судження, умовивід.

14. Виділіть форми психічного відображення притаманні людині: подразливість, чутливість, відчуття, сприйняття, уявлення, поняття, судження, умовивід.

15. В процесі мовлення виявлення єдності мови і мислення. Встановіть відповідність, яка дозволить охарактеризувати елементи цієї єдності:

1) Форма мовлення	а) мова,
2) Зміст людської мови	б) мислення.

16. Назвіть елементи суперечливої єдності мислення і мови, який має більш мінливий характер ...

17. Назвіть основні функції мови: ...

18. Допишіть фразу: Концепція вторинності суспільної свідомості відносно суспільного буття належить ...

19. Допишіть фразу: Уявлення про колективне не свідоме було запроваджено в філософію ...

Тема 11 Пізнання

1. Визначте філософську позицію І.Канта: "Всяке наше споглядання є тільки уявленням про явище ... Які предмети в собі і відособлено від ... сприйняття нашої чуттєвості, нам зовсім невідомо. Ми не знаємо нікого, крім властивого нам способу сприймати їх":

- а) ідеалізм,
- б) агностицизм,
- в) дуалізм.

2. Назвіть представників агностицизму:

Ф.Бекон, Дж. Берклі, Г. Гегель, Д. Юм, Г. Лейбніц, І. Кант, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо.

3. Визначте гносеологічну позицію німецького філософа XIX ст. Ф. Енгельса: "Над всім нашим теоретичним мисленням панує з абсолютною силою той факт, що наше суб'єктивне мислення і об'єктивний світ підвладні одним і тим же законам, і що через це вони й не можуть суперечити одне одному в своїх результатах, а повинні узгоджуватись між собою":

- а) оптимізм,
- б) скептицизм,
- в) агностицизм.

4. Допишіть фразу: Розуміння суб'єкта пізнання як споглядаючого світ індивіда характерне для ... .

5. Назвіть філософію, в якій бере початок ідея активності суб'єкта в пізнанні:

- а) німецька класична філософія;
- б) філософія марксизму;
- в) метафізичний матеріалізм XVII-XVIII ст.

6. Допишіть фразу: Розуміння суб'єкта пізнання як ативного суб'єкта в класичній філософії починається з ... .

7. Вкажіть парадигму в теорії пізнання, в якій об'єкт пізнання розглядається як фрагмент реальності, який діяльністю людини включається в сферу її пізнання:

- а) споглядальна,
- б) діяльна.

8. Виділіть особливість пізнання, яка підкреслена в тезі німецького філософа XIX ст. К.Маркса: "Головний недолік всього попереднього матеріалізму, включаючи й фейербахівський, полягає в тому, що предмет, дійсність, чуттєвість береться тільки в формі об'єкта або в формі споглядання, а не як людська чуттєва діяльність, практика, не суб'єктивно":

- а) єдність в пізнанні чуттєвої і раціональної сторін;
- б) практична природа пізнання;
- в) прагнення пізнання до істини.

9. Визначте, яке з понять ширше за своїм змістом - "практика" чи "діяльність"?

10. Вкажіть основні форми практики:

- а) науковий експеримент;
- б) соціальна діяльність по перетворенню підсистем соціуму;
- в) духовна діяльність;
- г) матеріальне виробництво;
- д) релігійна діяльність.

11. Виділіть основні функції практики в процесі пізнання:

- а) практика - основа пізнання;
- б) практика - частина пізнання;
- в) практика - критерій істини;
- г) практика - мета пізнання;
- д) практика - початок пізнання;
- е) практика - попередниця пізнання.

12. Назвіть особливість практики як критерію істини, про яку йде мова в наступному висловлюванні: "... Не можна забувати, що критерій практики ніколи не може по своїй суті підтвердити або спростувати повністю яке б то не було людське уявлення":

- а) абсолютність,
- б) безперервний характер,
- в) відносність.

13. Назвіть основні форми чуттєвого пізнання:

судження, відчуття, сприйняття, умовивід, уявлення, поняття.

14. Назвіть основні форми раціонального пізнання:

умовивід, відчуття, поняття, сприйняття, уявлення, судження.

15. Вкажіть напрямок в гносеології, який критикує німецький філософ XIX ст. Ф. Енгельс: "Наскільки б ми зневажливо не ставились би до всякого теоретичного мислення, все ж без нього неможливо зв'язати між собою навіть два факти природи або зрозуміти існуючий між ними зв'язок":

- а) емпіризм;
- б) раціоналізм;
- в) агностицизм.

16. Визначте гносеологічну позицію філософа XVII ст. Г. Лейбніца: "... Всі думки і дії нашої душі витікають з її власної сутності і не можуть бути їй передані ... відчуттями":

- а) емпіризм,
- б) раціоналізм,
- в) сенсуалізм.

17. Визначте гносеологічну позицію французького філософа XVIII ст. К. Гельвеція: "Знання людини ніколи не досягають більшого, аніж дають їй відчуття. Все, що не доступне відчуттям, недоступне і для розуму":

- а) емпіризм,
- б) раціоналізм,
- в) сенсуалізм.

18. Назвіть представників матеріалістичної течії в емпіризмі:

Дж. Берклі, Р. Декарт, Г. Лейбніц, Д. Юм, І. Кант, Ф. Бекон, Е. Мах, Б. Спіноза, Г. Гегель, Т. Гоббс, Дж. Локк.

19. Назвіть представників ідеалістичного емпіризму:

Дж. Берклі, Р. Декарт, Г. Лейбніц, Д. Юм, І. Кант, Ф. Бекон, Е. Мах, Б. Спіноза, Г. Гегель, Т. Гоббс, Дж. Локк.

20. Вставте пропущене слово: Діалектико-матеріалістичний підхід до розуміння структури пізнавального процесу передбачає ... чуттєвого і раціонального в пізнанні.

21. Виділіть характерні особливості діалектико-матеріалістичного розуміння істини:

- а) істина - результат окремого акта пізнання;
- б) істина - це процес;
- в) істина конкретна й об'єктивна за змістом;
- г) істина - абсолютна і вічна.

22. Назвіть особливість етики сучасної науки, яку має на увазі в своїх спогадах класик природознавства ХХ ст. М. Борн: "В реальній науці і її етиці відбулись зміни, які роблять неможливим збереження старого ідеалу служіння знанню заради нього самого, ідеалу, в який вірило моє покоління. Ми були переконанні, що це ніколи не зможе перетворитись у зло, бо пошук істини є добром сам по собі. Це був прекрасний сон, від якого нас розбудили світові події":

- а) послідовне служіння істині;
- б) усвідомлення соціальної відповідальності вченого;
- в) організований скептицизм.

23. Допишіть фразу: Основними рівнями наукового дослідження є ... .

24. Назвіть методи емпіричного рівня наукового дослідження: порівняння, абстрагування, узагальнення, вимірювання, ідеалізація, моделювання, формалізація, опис, аксіоматичний метод, спостереження, експеримент.

25. Виділіть методи теоретичного рівня наукового дослідження:

аналіз і синтез, ідеалізація, моделювання, індукція і дедукція, формалізація, аксіоматичний метод, узагальнення, порівняння, сходження від абстрактного до конкретного, історичний і логічний методи, опис.

26. Вкажіть основні форми наукового пізнання:

науковий факт, схема, проблема, математичний вираз, доказ, питання, узагальнення, гіпотеза, теорія.

27. Назвіть метод наукового пізнання, описаний російським хіміком ХІХ ст. Бутлеровим: "Умови, за яких відбуваються явища природи, бувають настільки складними, що спостерігач - спочатку, - не в змозі вирішити, які з них є найсуттєвішими. Тут на допомогу приходить досвід. Ми навмисне заставляємо відбуватись те чи інше, і заставляємо відбуватись так, щоб спостереження було особливо зручним; ми усуваємо те або інше з навколишніх умов, спостерігаємо за змінами, які відбуваються під час цього усування, і робимо свої висновки".

28. Назвіть основні функції наукової теорії .

29. Виділіть основні складові метатеоретичних основ науки:

- а) філософські основи науки;
- б) наукові теорії;
- в) ідеали і норми дослідження;
- г) наукова картина світу;
- д) наукові факти.

Тема 12 Соціальна філософія

1. Вкажіть тип об'єктів, особливості якого зафіксовані в понятті "біосфера":
  - а) нежива речовина;
  - б) нерозумна істота;
  - в) жива речовина;
  - г) розумна істота.
2. Назвіть мислителів, з ім'ям яких пов'язане вчення про ноосферу:
Ф. Ніцше, В.І. Вернадський, Г. Гегель, В.І. Ленін, П. Тейяр де Шарден, Ж.П. Сартр, К. Поппер.
3. Вкажіть, що характеризує термін "ноосфера":
  - а) сферу праці;
  - б) сферу розуму;
  - в) сферу духу;
  - г) сферу людського спілкування.
4. Виділіть принцип, який лежить в основі вчення про ноосферу:
  - а) принцип панування людини над природою;
  - б) принцип рівноваги природних систем;
  - в) принцип коеволюції людини і природи.
5. Завершіть фразу: Процес спільного розвитку біосфери і людського суспільства називається ... .
6. Співставте основні коеволюційні стратегії екосоціального розвитку та ідеї які лежать в їх основі:
  1. "Назад, до природи";
  2. "Вперед до природи";
  3. Ноосферна стратегія
  - а) ідея підкорення природи людиною;
  - б) ідея примирення з природою;
  - в) ідея перетворення природи з опорою на науку і відповідального ставлення до неї.
7. Виділіть найбільш переконливу характеристику сучасної екологічної ситуації:
  - а) загроза глобальної кризи має тимчасовий характер, вона не впливає на творчу природу людини, її місце у всесвіті. Людина, опираючись на досягнення науки і техніки, успішно вирішує ці проблеми;
  - б) загроза глобальної цивілізаційної кризи має людський вимір. Це справжня "антропологічна криза".
8. Визначте особливість суспільства як об'єкта пізнання, відображену у висловлюванні італійського філософа XVIII ст. Дж. Віко: "Людина і режисер, і актор власної драми":
  - а) принципова непізнаванність суспільства;
  - б) неможливість зафіксувати об'єктивні закономірності в розвитку суспільства через їх відсутність;
  - в) тотожність об'єкта і суб'єкта соціального пізнання.
9. Допишіть фразу: Частина природи (рослинний і тваринний світ, вода земля, атмосфера), яка включена в сферу життя суспільства називається ... .
10. Вкажіть закон суспільного розвитку, який був відкритий Т. Мальтусом:
  - а) закон єдності і боротьби протилежностей;
  - б) закон народонаселення;
  - в) закон ентропії;
  - г) закон заперечення заперечення.

11. Виділіть найбільш точну характеристику соціальних відносин. Це:
- відносини між людьми, що склались в процесі спілкування;
  - відносини, що склались між людьми з приводу власностей;
  - зв'язки, що склались між соціальними групами і всередині їх.
12. Назвіть основні типи соціальної діяльності людини:
- духовна,
  - іраціональна,
  - регулятивна,
  - матеріальна,
  - усвідомлена,
  - обслуговуюча.
13. Розташуйте етносоціальні групи в історичному порядку:
- нації,
  - родоплемінні об'єднання,
  - народності.
14. Встановіть чи правильним є дане визначення нації: Нація - це соціальна спільність людей, об'єднаних єдиним походженням, культурою, мовою, психологією, образом життя, територією:
- так,
  - ні.
15. Назвіть мислителя XIX ст., який виділив соціально-економічний клас як головний елемент соціальної структури суспільства:
- К. Маркс,
  - Л. Фейербах,
  - М.О. Бакунін.
16. Серед наведеного переліку позначте критерій виділення вищого, середнього, нижчого класів в західній соціології XX ст.:
- відношення до власності,
  - розмір доходів,
  - соціальний престиж.
17. Яке визначення поняття "страта" є правильним:
- форма наукового пізнання;
  - елемент соціальної структури суспільства;
  - один з елементів атмосфери.
18. Знайдіть правильне висловлювання:
- соціальний статус людина може тільки наслідувати;
  - соціальний статус людина може тільки набувати;
  - соціальний статус людина може і набувати, і наслідувати.
19. Визначте, що таке соціальна мобільність:
- перехід людини з однієї соціальної групи до іншої, наслідком якого є зниження, підвищення або збереження соціального статусу;
  - активні еміграційні процеси в суспільстві;
  - можливість вільного пересування по території держави.
20. З наведеного переліку виділіть основу життя суспільства:
- сімейний побут;

- б) суспільне матеріальне виробництво;
- в) сфера торгівлі;
- г) природне середовище.

21. Виділіть джерела соціальної динаміки:

- а) соціальні конфлікти;
- б) згода соціальних груп;
- в) боротьба соціальних протилежностей, що виникають перш за все в економіці.

22. Співставте основні моделі етапів історичного процесу та їх авторів:

1. Формаційна,	а) О. Шпенглер,
	б) А. Тойнбі,
2. Культурологічна	в) К. Маркс,
	г) М.Я. Данілевський,
3. Цивілізаційна	д) П.О. Сорокін.

23. Назвіть підхід до історичного розвитку, якому притаманні наступні характеристики: неприйняття євроцентристської лінійної схеми суспільного прогресу; ствердження множинності і локальності культур та цивілізацій; використання біологічних та антропологічних схем пояснення історії :

а) культурологічний,	в) описовий,
б) формаційний,	г) цивілізаційний.

24. Виділіть основні змістовні характеристики формаційного підходу до розвитку суспільства:

- а) визнання багатоманіття історичного процесу;
- б) євроцентризм;
- в) констатація, закономірності і єдності історії;
- г) прогресизм;
- д) визнання діалогізму історії;
- е) визнання економічної детермінованості історії.

25. Назвіть основні підходи до проблеми походження людини:

а) еволюційний,	г) аналітичний,
б) феноменологічний,	д) уфологічний.
в) креаціоністський,	

26. Назвіть ім'я вченого, що запропонував концепцію, в якій були об'єднані еволюційний і релігійно-християнський підходи до проблеми походження людини:

а) Ф. Енгельс,	в) М.К. Перікс,
б) З. Фрейд,	г) П. Тейяр де Шарден.

27. Назвіть автора ідеї антропогенезу:

а) І.І. Мечніков,	в) Г. Гегель,
б) Ч. Дарвін,	г) І. Кант.

28. Співставте основні фактори антропосоціогенезу і відповідні концепції, в яких вони акцентовані:

1. Трудова концепція	а) трудова діяльність;
2. Ігрова концепція	б) витіснення в несвідоме інстинктивних сексуальних потягів;
3. Психоаналітична концепція	в) символічна діяльність людини;
4. Символічна концепція	г) ігрова діяльність.

29. Встановіть відповідність, яка б дозволила визначити засновників провідних концепцій антропосоціогенезу:

1. Трудова концепція	а) Е. Кассіерер,
2. Ігрова концепція	б) Ф. Енгельс,
3. Психоаналітична концепція	в) Й. Хейзінга,
4. Символічна концепція	г) З. Фрейд.

30. Назвіть автора самої першої концепції антропосоціогенезу:

а) Г. Гегель,	в) Ф. Енгельс,
б) К. Маркс,	г) І. Кант.

31. Виділіть соціальний фактор, який, на думку Ф.Енгельса, відіграв вирішальну роль в антропосоціогенезі:

- а) використання вогню;
- б) трудова діяльність в колективі;
- в) вивільнення верхніх кінцівок;
- г) втручання позаземних цивілізацій.

32. Вкажіть природні передумови антропогенезу:

- а) виникнення мови;
- б) прямоходіння;
- в) трудова діяльність;
- г) вивільнення верхніх кінцівок;
- д) зміна клімату в бік холоду, що призвело до зміни тропічних лісів саваннами;
- е) активний процес мутагенезу внаслідок радіацій;
- є) виникнення соціальних почуттів та емоцій;
- ж) збільшення обсягу і ускладнення структури головного мозку.

33. Назвіть соціальні передумови антропогенезу:

- а) активний мутаційний процес;
- б) виникнення мислення, мови, спілкування;
- в) зміна економіки привласнюючого типу на виробничу;
- г) соціальний спосіб спілкування між індивідами;
- д) трудова діяльність;
- е) об'єднання родів у племена;
- є) еволюція сімейно-шлюбних відносин.

34. Виберіть висловлювання, яке найбільш точно характеризує природу людини:

- а) природа людини визначається виключно її приналежністю до світу живого;
- б) природа людини визначається взаємодією біологічного і соціального начал;
- в) людина протистоїть природі і є істотою виключно соціальною;
- г) природі людини властивий нездоланий дуалізм природного і соціального начал.

35. Вставте пропущене слово: Концепції, які абсолютизують роль соціального начала у взаємодії природного і соціального в людині, називаються ... .

36. Визначте статус людини у світі висловлений російським філософом XIX ст. М.Ф.Федоровим: "З одного боку, людина, за коперніканським вченням, є жителем наймізернішої частинки нескінченного всесвіту, а з іншого - вся астрономія є лише думка цього наймізернішого жителя цієї частинки; і щоб ця думка стала істиною, стала дійсністю, потрібно людину зробити володарем всього Всесвіту, потрібно щоб сліпа істина була керованою розумом":

- а) людина - це антропокосмічна істота;

Видавець: Творчо-видавничий підрозділ «Книга-Вега»
ПрАТ «Вінницька обласна друкарня»

Реєстраційне свідоцтво ДК № 153 від 12.09.2000 р.
21050 м. Вінниця, вул. Київська, 4

Здано до набору 20.04.2021
Підписано до друку 26.04.2021 р.
Формат 60x84/16. Друк офсетний
Гарнітура TimesNewRoman.
Фізичні друк. Арк.. 4,0.
Умовні друк. Арк.. 3,72.
Обл. видав. Арк.. 2,72.

Віддруковано: Україна, м. Вінниця

